

Öppet brev till Leksands 9 fullmäktigepartier

Inför fullmäktigeberedningen om vägfrågan i Leksand

I februari 2026 tillsätts en fullmäktigeberedning om vägfrågan i Leksand, där samtliga nio partier ingår. Förhoppningen är att beredningen ska leda fram till hållbara och långsiktiga lösningar. Eftersom 2026 är valår – och vägfrågan kan bli föremål för folkomröstning i samband med valet den 13 september – har Leksandsborna rätt till tydliga besked från alla partier om deras ställningstaganden.

Förtroendet och tilltron till kommunalpolitiken i Leksand behöver förbättras. Därför är det viktigt att beredningens arbete bedrivs öppet och transparent. Utöver partierna och kommunens tjänstepersoner finns betydande oberoende kompetens bland invånarna. Den kompetensen bör tas till vara.

Beredningen bör behandla alla centrala delar av vägfrågan. Där politisk enighet inte kan nås bör partierna öppet redovisa sina ståndpunkter inför väljarna. Vi föreslår följande fem frågeområden som särskilt viktiga att bereda och ta ställning till.

1. Hur ska underhållsskulden åtgärdas?

Det finns en dokumenterad underhållsskuld på minst 340 miljoner kronor (cirka 516 miljoner kronor i inkomster före skatt) för delar av det enskilda vägnät på 328 kilometer väg, som kommunen ansvarade för 1973–2025. Vem ska bära ansvaret för att successivt finansiera och åtgärda detta eftersatta underhåll? Tänkbara ställningstaganden:

- Ska **utdelningar från kommunens stora aktieinnehav i annan infrastruktur** – elnät (Sambygd AB) och energi (Siljansvik AB) – användas för detta ändamål? Den samlade årliga utdelningen bedöms kunna uppgå till drygt 20 miljoner kronor.
- Ska kostnaden bäras gemensamt via kommunen, genom **intäkter från kommunal fastighetsavgift** (som även fritidsboende betalar) och som ger intäkter på ca 55 mnkr per år? Eller via **kommunalskatt** och statsbidrag?
- Eller ska de fastighetsägare som bor nära de vägar som behöver renoveras betala med **väggavifter med redan skattade medel** till sin vägförening, som även kan söka delfinansiering från kommunen (endast 3,5 miljoner kronor per år finns avsatta)? Vägarna har ju överlämnats till ”vägs ägare” i ”befintligt skick” 2025-06-01.
- Behövs det en **tidsatt långsiktig plan** för att successivt åtgärda underhållsskulden? För våra statliga vägar är en motsvarande plan på 12 år (2026 – 2037).
- Behövs en uppdaterad bedömning och beräkning av underhållsskulden? Ska kommunen hämta tillbaka och **granska besiktningsprotokollen** från besiktningen år 2003? Protokollen finns hos konsulten SWECO i Falun. Behöver kommunen beställa en **ny oberoende besiktning** av vägnätets tillstånd och kostnaden för att återställa eftersatt underhåll?

2. Ska byar och tätorter återfå kommunalt utförande av väghållning?

- Ska samtliga byar och tätorter längs de cirka 33–35 milen enskilda vägar erbjudas kommunal väghållning, enligt exempelvis Mora-modellen? Uttryckt så här i förslaget till folkomröstning:

att de enskilda vägarna inom och mellan byarna erbjuds att omgående ingå i kommunal väghållning avseende drift, underhåll, reparationer och reinvesteringar via regelverk och avtal.

- Eller ska det nu beslutade regelverket med bidrag eller begränsat kommunalt utförande av **skötsel/drift** men som **inte** innehåller **underhållsåtgärder och reparationer**, bestå – och i så fall, vilka är de vägar som enbart skall kunna få bidrag till driften?

3. Vilka vägar ska bli helt kommunala på sikt?

I dag omfattar det kommunala vägnätet cirka 37 kilometer och det enskilda som är berört av kommunal väghållning är cirka 328 – 350 kilometer. Av byarna är det endast Leksands-Noret inklusive Käringberget och Lummerhöjden som har kommunalt huvudmannaskap.

Kommunen bör undersöka hur andra kommuner går tillväga när de omvandlar enskilda samfälliga vägar med äldre detaljplaner till kommunalt huvudmannaskap, exempelvis Ljusdals så kallade ”skelettplaner” eller Ekerös nyligen beslutade kommunalisering av enskilda vägar.

- Ska **alla byar** med tät bebyggelse på sikt få kommunalt huvudmannaskap?

- Eller är det **alla tätorter och småorter** (22 orter, fastställda av SCB) där 90 % av Leksingarna bor, som på sikt ska få kommunalt huvudmannaskap?

- Eller är det **alla tätorter** (9 orter, fastställda av SCB) där 82 % av alla Leksingar bor, som på sikt ska få kommunala vägar?

- Eller är det enbart **enstaka stråk** eller delar av några tätorter som bör få kommunala vägar på sikt?

- Vad är en realistisk **tidplan** utifrån valt mål?

4. Hur skapar vi en modern, kostnadseffektiv väghållning och en god dialog?

- Behövs det en politiskt beslutad och regelbundet uppdaterad och budgeterad **kommunal väghållningsplan**?

- Bör ett **kommunalt väg- och gatukontor**, med ansvar för ett tydligt definierat vägnät inrättas? Eller räcker det med dagens organisation, som ligger under Leksandsbostäder?

- Hur säkerställs en **god dialog och samordning** mellan byar, förvaltning och politik?

Kommunbyggerådet var en tidigare beslutad samrådspart som har somnat in under innevarande mandatperiod, vad behövs i dess ställe?

5. Ska förrättningskostnader återbetalas?

Leksandsborna har sammantaget betalat omkring 20 miljoner kronor i förrättningskostnader till följd av **kommunalt initierade lantmåteriförrättningar**.

Byarna hade informerats om att **kommunen skulle dra tillbaka sin ansökan för de byar som inte ville ha förrättning**, men att de då inte skulle kunna få kommunalt stöd för driften. Många byar valde att ändå tacka nej till kommunens initierade förrättningar, ofta med motiv om att underhållsskulden först måste åtgärdas och/eller att man ville ha fortsatt kommunal väghållning.

Men merparten av de byar som aktivt försökte tacka nej tvingades ändå genomföra förrättningen då **kommunen inte drog tillbaka sin ansökan**, ens när byar tackade nej med stora opinioner.

Det har nu framkommit att **byar med äldre regelverk för samfällid egendom inte hade behövt genomföra dyra förrättningar**. Se särskild redogörelse för detta nedan *

- Bör de som fått betala förrättningskostnaderna **kompenseras genom återbetalning**, individuellt eller kollektivt?

- Eller ska ingen kompensation för de av kommunen initierade förrättningarna utgå?

Vi ser fram emot resultatet av fullmäktigeberedningen och alla 9 partiers tydliga ställningstaganden inför valen 2026.

Gott nytt år, Leksandspartier och Leksandsbor.

Krister Ejeros, Leif Danielsson, Lena Forsberg, Lotte Schwarcz, Magdalena Laurell, Magnus Nilsson, Ola Jobs, Owe Löwenborg, Peo Nordlöf och Torbjörn Pålman.

Boende i Leksands kommun

***Behövde verkligen byarna genomgå lantmäteriförrättningar?**

Fakta är följande, bland annat verifierat av kommunens konsultfirma Vesterlins. Byordningar har fullt legalt stöd för att vara avtalspart till Leksands kommun i vägfrågan.

1921 års Bysamfällighetslagstiftning ger byarna rättigheter/skyldigheter att fastställa ”Byordningar”, vilka är stadgar för att förvalta mark, vägar etcetera

Detta formaliserades även för ett antal byar genom fastställelse i Nedan Siljans Häradsrätt.

1974 års lag om förvaltning av samfälligheter ger byarna med Byordningar även rätten att retroaktivt registrera samfällighetsföreningar i Lantmäteriets samfällighetsregister.

Slutsats: Ovanstående visar att berörda byar är en rättslig och fundamental avtalspart om kommunen bemödat sig att analysera förutsättningarna för att teckna vägskötselavtal, utan att initialt gå omvägen via den kostsamma vägen med GA – förrättningar.

Berörda sakägare i byarna har i och med denna handläggning förorsakats förmögenhetsskada.

Bilaga Befolkningsstatistik Leksand

Karta med Leksands Tätorter och Småorter. Källa: Lantmäteriet

Definitioner

Källa: SCB, https://www.scb.se/MI0810 Publicerat 2024-11-28
Statistisk tätort: bebyggelseområde med minst 200 folkbokförda invånare och tät bebyggelse
Statistisk småort: bebyggelseområde med 50 till 199 folkbokförda invånare och med tät bebyggelse
Befolkning: Befolkning folkbokförd på adress inom statistiska tätorter och statistiska småorter 2023-12-30
Befolkningstäthet: Antal folkbokförda invånare dividerat med tätortens landareal i kvadratkilometer

Befolkningsstatistiken Leksand 2023-12-30. Källa: SCB

Tätortskod	Tätort	Befolkning 2023-12-31	Landareal i hektar 2023	Befolknings- täthet 2023-12-30
2029TC106	Leksand (Från Lima Romma)	6 505	956	680
2029TB105	Insjön	2 110	386	547
2029TB107	Siljansnäs	1 297	464	279
2029TB108	Tällberg Plintsberg	933	589	158
2029TB104	Häradsbygden	713	201	354
2029TB109	Västanvik Karlsarvet Grytnäs	516	244	212
2029TB102	Djura Fors	382	125	305
2029TB103	Hjortnäs och Sunnanäng	341	215	159
2029TB101	Alvik Almo	315	168	188
82%	TÄTORT	13 112		
Småortskod	Småort	Befolkning 2023-12-31	Landareal i hektar 2023	Befolknings- täthet 2023-12-30
2029SB122	Heden, Åkersbodarna	168	62	273
2029SB134	Rönnäs	160	106	150
2029SB132	Sätra (Åls distrikt)	145	40	362
2029SB127	Styrsjöbo	125	75	167
2029SB125	Ytterboda o Överboda	123	91	135
2029SB117	Bergsäng	109	119	92
2029SB131	Ål-Kilen	109	36	303
2029SB124	Hjulbäck	107	78	138
2029SB116	Torrberg	86	46	186
2029SB117	Sjugare	71	30	235
2029SB129	Söder Rälta	67	26	260
2029SB132	Sätra (Leksands distrikt)	61	46	133
2029SB119	Norr Lindberg	51	33	155
9%	SMÅORT	1 382		
90,3%	TÄTORT + SMÅORT	14 494		
9,7%	Mindre BYAR	1 549		
TOT	Leksands Kommun	16 043		